

"לבניינה של תורה" – חלק קצ"ב
שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י
--- עמל התורה בימי השובב"ים ---

צרת הציבור

ברגעים אלו מתקיימת לווית המונים לקדושי ישראל אשר נהרגו על קידוש השם בטבח בצרפת. על אף שאיננו שם בפועל, (ואולי היינו צריכים להיות...) לבנו ודאי שם.

אומות העולם, "אשר פיהם דיבר שוא,

וימינם ימין שקר¹,

מכנות אירועים כגון אלו

בשם הכולל "פעולת

טרור", ומבקשות לחפות

בכך על האמת הצרופה כי

פעולות אלו הן ממוקדות

מטרה - מלחמה נגד

קדושת ישראל, מלחמה על הופעת אור ה'

בעולם².

אל מול 'ההתחסדות'³ הזו של אומות

העולם, מתגלית גדולתה וקדושתה של

כנסת ישראל כנשמה אחת כוללת: כאשר

נרצח יהודי, אפילו בחוצה לארץ,

מזדעזעים אבריה של הנשמה הישראלית

בכל העולם מהכאב הגדול הזה. חז"ל

המשילו את ישראל לשה⁴, שאם מכים

אותו באיזו פינה כל גופו מזדעזע וכואב. אשרינו שאנו חלק מאומה זו, ו"אשרי עולם, שאומה זו בתוכו"⁵, אומה שהיא מצפן הצדק והישר בכל העולם!

משתתפים אנו מכאן בכאב הגדול הזה של כלל ישראל הכואב את הפגיעה באיבר מאברינו, איבר ושמנו - יהודי צרפת.

העובדה שקשה ליהודי

צרפת לשמוע את קול ה'

הקורא: 'עלו ארצה', (כאן

המקום לומר: אשרי ראש

ממשלת ישראל שאזר

אומץ לומר שיש כתובת

על הקיר: 'עלו לארץ

ישראל'), אינה מטשטשת, חלילה, את

כאבנו הגדול ביום זה.

בתום השיחה נקרא פרק תהילים יחד,

נשתתף בצרת הציבור ונישא תפילה

"אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה

ובשביה... המקום ירחם עליהם

ויוציאם... מאפילה לאורה, ומשעבוד

לגאולה" החשיבה הגלותית היא עצמה

שבי.

כאשר נרצח יהודי, אפילו

בחוצה לארץ, מזדעזעים

אבריה של הנשמה

הישראלית בכל העולם

מהכאב הגדול הזה

¹ תהלים קמ"ד, ח'.

² תהילים ג': "אמרו לנו ונכחידם מגוי, ולא יזכר שם ישראל עוד: כי נועצו לב יחדיו, עליך ברית יכרותו".

³ בבחינת "וְחָסֵד לְאֵמִים חָנּוּן" (משלי י"ד, ל"ד).

⁴ ויקרא רבה (וילנא) פרשת ויקרא פרשה ד':

"תני חזקיה (ירמיה נ) 'שה פזורה ישראל' נמשלו ישראל לשה: מה שהיה לוקה על ראשו או בא' מאבריו וכל אבריו מרגישים כך הן ישראל...".

⁵ אור החיים שמות פרק יט, ז

סור מרע!

אם הוא מדבר בדברים אחרים, עדיין הוא חי את מהותו הפנימית, קל וחומר כאשר הוא יושב בבית המדרש. ניסח זאת בפני אחד מבני הישיבה ואמר לי בלשונו: "השאלה היא איפה 'עיקר' האדם, פה בבית המדרש או בחוץ?"

יהודי המבקש לעבוד את בוראו נע תמיד בין "סור מרע" לבין "עשה טוב". בשיחה האחרונה עסקנו ב'סור מרע', בחובתו של האדם לבחור בבחירתו חופשית ב'מלחמת מנע', דהיינו, להגן על עצמו מבעוד מועד מעצם המפגש עם סכנה רוחנית¹¹ (כגון התקנת סינון למכשירי התקשורת שברשותו). כך לימדה אותנו התורה וכך ציוותה אותנו¹²:

"ושמרתם את משמרתי" ודרשו רבותינו¹³: "עשו משמרת למשמרת". כמה שמירות וגדרים צריך האדם על מנת להינצל מאיסורי עריות! בדומה לנזיר האסור באכילת ענבים ובשתיית יין ועל כן אומרים לו¹⁴ 'סחור סחור לך סביב לכרם, ולכרם אל תקרב'. ההסבר לדבר הוא אמת פשוטה ונוקבת: "אין אפוטרופוס לעריות"¹⁵! כאשר אירע

כתב המגן אברהם בשם ספר חסידים⁶ שאם חלילה תוקפים את האדם הרהורי עבירה ורואה שיצרו גובר עליו, אפילו אם הוא נמצא בבית הכסא מותר לו להרהר בדברי תורה כדי להצילו מן העבירה⁷. הסברא בדבר היא שעדיף שיעשה איסור קטן ובכך ינצל מאיסור גדול.

לכאורה הדבר תמוה מאד: איך יתכן להתיר דבר שכזה? התשובה האמיתית היא שאין לאדם עצה אחרת להינצל, רק לאחוז בעמוד התורה, אשר "עץ חיים היא למחזיקים בה"⁸. לכן, בליט ברירה, התירו לעשות כך.

דומני, שאילו דוד ובית דינו חיים היו בדורנו, היו גוזרים שנית על הייחוד - אך הפעם על ייחוד של אדם עם אמצעי התקשורת שלו שאינם מוגנים!

הגמרא במסכת סוטה⁹ אומרת שהתורה מגינה ומצילה את האדם בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה. יש להתבונן: כיצד מתרחש הדבר הזה? הרי

לכאורה סגולת השמירה שבלמוד התורה היא דווקא בעת שעוסק בה? אלא מלמדת הגמרא דבר פלא – יהודי העוסק בתורה באמת, ומגיע למדרגה גבוהה של דבקות בתורה ובנותן התורה, זוכה שהתורה הופכת להיות מהותו הפנימית, בה שיחו וחשקו¹⁰. יהודי בדרגה שכזו, גם כאשר הוא נמצא בחדר האוכל למשל, גם

¹¹ וראה בזה דברי המס"י בפרק ב: "הנה ענין הזהירות הוא שיהיה האדם נזהר במעשיו ובעניניו, כלומר, מתבונן ומפקח על מעשיו ודרכיו, הטובים הם אם לא, לבלתי עזוב נפשו לסכנת האבדון חס וחלילה ולא ילך במהלך הרגלו כעור באפלה. והנה זה דבר שהשכל יחייבהו ודאי. כי אחרי שיש לאדם דעה והשכל להציל את עצמו ולברוח מאבדון נשמתו, איך יתכן שירצה להעלים עיניו מהצלתו, אין לך פחיתות והוללות רע מזה ודאי. והעושה כן הנה הוא פחות מהבהמות ומהחיות אשר בטבעם לשמור את עצמם.

¹² ויקרא פרק יח פסוק ל
¹³ יבמות דף כא עמוד א
¹⁴ שבת דף יג עמוד א: "לך לך אמרי נזירא סחור סחור, לכרמא לא תקרב."

¹⁵ בכמה מקומות בש"ס, בהם: כתובות י"ג ע"ב, חולין י"א ע"ב, נדה ל' ע"ב.

⁶ מג"א או"ח סימן פ"ה ס"ק ד
⁷ נשאלתי הלכה למעשה בעבר שאלה דומה ע"י יהודי: האם מותר להרהר בשם הוי"ה ב"ה בבית הכסא רח"ל
⁸ משלי ג', י"ח.
⁹ סוטה דף כא עמוד א: "א"ר יוסף: מצוה, בעידנא דעסיק בה - מגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה - אגוני מגנא, אצולי לא מצלא; תורה, בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה - מגנא ומצלא."
¹⁰ משלי פרק ה', י"ט: אַגְלַת אֲהָבִים וְנִצְלַתָּן וְדִידָהּ יִתְנַדַּךְ כְּכַלְיַעַת בְּאֵהָבָהּ תִּשְׁגָּה תְּמִיד:

בחובת הזהירות מפגם בברית הלשון, היינו לשון הרע. פגם זה חמור ביותר, שקול הוא כנגד ג' עבירות החמורות ביותר ע"ז ג"ע וש"ד²³. מלבד בריתות אלו נתן לנו הקב"ה את התורה הק', הנקראת 'ברית'²⁴, כמאמר הכתוב²⁵ "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", ובגמרא מסכת גיטין איתא²⁶: א"ר יוחנן: לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה (עמל תורה שבעל פה).

מול כח ההרס שבפגם המעור המרחיק את האדם מבוראו, ומול כח החורבן שבפגם הלשון העוטף את היהודי במעטה הציניות שהעולם חי בו, מרחיק את האדם מחבריו, גורם לאדם לראות תמיד את הרע שבכל דבר ולהעביר ביקורת - מול זה ברא הקב"ה את תכלית הטוב²⁷, התורה, שהיא כח הבניין הגדול ביותר שיש בעולם, ולכן נקראים תלמידי חכמים 'בנאים'²⁸, שמכח עמלם בתורה עוסקים בבנינו של עולם.

זה לעומת זה - רומי וירושלים²⁹, חורבן מול בניין, פגם ברית הלשון ופגם ברית המעור מול ברית תורה שבעל פה שכרת עמנו הקב"ה. ככל שאדם שומר יותר את ברית התורה, מתרומם הוא יותר ויותר אל הטוב השלם ורואה את הטוב שבעצמו, בזולת, בעולם ובקב"ה.

מעשה אמנון ותמר¹⁶, גזרו דוד ובית דינו על איסור ייחוד של פנוי ופנויה¹⁷, מפני שראו ברוח קודשם כשכאשר האדם מגיע למצב של ייחוד כמעט ואין באפשרותו להינצל¹⁸. דומני, שאילו דוד ובית דינו חיים היו בדורנו, היו גוזרים שנית על הייחוד - אך הפעם על ייחוד של אדם עם אמצעי התקשורת שלו שאינם מוגנים! משוכנע אני שכך היו גוזרים, ואכן כך שמעתי מגדולי ישראל.

נרצה לעסוק היום בדרכי עבודת ה' החיובית, בבחינת "סור מרע ועשה טוב".

אל תיקרי בנייך אלא בונייך!¹⁹

כתוב בגמרא²⁰: "כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין". מול כח הטומאה שנתן הקב"ה בעולם, (ונתבאר בשיחה הקודמת כי בדור הגאולה ניתן לטומאה כח גדול במיוחד) נתן הקב"ה את כח התורה. זה לעומת זה עשה אלוקים²¹.

לכל יהודי שתי בריתות בגופו, ברית הלשון וברית המעור, וקשר הדוק בין שתיהן²². בשבועות האחרונים עסקנו

¹⁶ שמואל ב' פרק י"ג

¹⁷ הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה ג'

¹⁸ כמובא בגמרא סוכה נ"ב ע"א: "דאביי שמעיה להווא גברא דקאמר לההיא אתתא: נקדים וניזיל באורחא...כי הוו פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי: אורחין רחיקא וצוותין בסימא. אמר אביי: אי מאן דסני לי הוה - לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה". ע"כ. ופירש רש"י (שם, ד"ה 'אי מאן דסני לי'): "אם היה שונאי מתייחד עם האשה - לא הוה מצי אוקומי אנפשיה מלחטוא, ועל עצמו היה אומר".

¹⁹ ברכות ס"ד ע"א

²⁰ קידושין ל' ע"ב

²¹ קהלת ז' י"ד.

²² של"ה שער האותיות אות ש"ן - שתיקה: "...וזהו 'אל תתן את פיך לחטא את בשרך' (קהלת ה, ה), כי הדיבור (לשון הרע וכד') מביא לחטא הבשר שהוא שז"ל, וכמבואר בזהר (ח"א דף

ח' ע"א) והובא בראשית חכמה בשער הקדושה פרק י"א (אות י"א)...

²³ משנה במסכת ערכין דף טו ע"ב

²⁴ שבת דף לג עמוד א

²⁵ ירמיהו ל"ג, כ"ה.

²⁶ גיטין דף ס עמוד ב

²⁷ לשון אוה"ח הק' שמות י"ט, ב': "תכלית הבריאה ותקותה".

²⁸ שבת דף קיד עמוד א: "מאי בנאין? - אמר רבי יוחנן: אלו תלמידי חכמים, שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן".

²⁹ מגילה דף ו ע"א: "שנאמר אמלאה החרבה: אם מליאה זו - חרבה זו. אם מליאה זו חרבה זו".

לימוד ברציפות

הנכנס בימי השובב"ים לישיבות החסידיות יראה דבר פלא: לוח הזמנים הרגיל משתנה לחלוטין, במקומו יש שני סדרים בני חמש שעות כל אחד. מטרת אותן ישיבות לאפשר ללומדים לימוד רציף של חמש שעות אשר שגבה מעלתו מאד כפי שכתב בעל ספר נתיבות שלום מסלונים בשם בעל יסוד ושורש העבודה.³⁰

אינני מעז לבקש, שמא לא יתקיים הדבר ומוטב שלא לומר דבר שלא נשמע,³¹ אך שמח הייתי אם היה שייך לעשות דבר מעין זה בישיבתנו. **אם היינו זוכים, היינו מקיימים, כולנו, בכל יום, מעשר בבוקר עד עשר וחצי, לימוד של מחצית השעה בלי הפסק, בלי לקום מהמקום.** כל אחד

יעודד את חברו להתאמץ בדבר, לדאוג שבשעה עשר יושבים ללמוד בלא טרדה. כמה גדול דבר שכזה! אמנם ישיבתנו אינה ישיבה חסידית אך אנו חפצים בקדושה, חפצים להדבק בקב"ה. הלוואי ונזכה לכך, ואשרי מי שיתקן את הדבר ויתאמץ בכך בכל יום, לפחות בימי השובב"ים. אני תפילה ששאיפתי זו תיפול על לבם של הלומדים בבית המדרש הנפלא שלנו. כל אחד יתאמץ כפי יכולתו: חמש דקות, עשר דקות, שעה... העיקר שיהיה ברציפות. מי שיכול להיות יום שלם בתענית דיבור וב"ה

משוכנע אני שמי שיעשה כך יראה בזה ברכה גדולה - יזכה ויקנה את דפי הגמרא, יקנה סיפוק, שמחת הנפש, דבקות בקב"ה! יזכה ויקנה טעם מתיקות התורה!

ראיתי שיש תלמידים בבית מדרשנו הנוהגים אפילו בתענית דיבור של יום שלם, אשריהם ואשרי חלקם. אנו חפצי קדושה, זו היא מטרתנו.

מעלת החזרה

בשנים האחרונות נהגנו לקיים ימי חזרה על לימוד העיון בימי השובב"ים. עיקר ידיעת התורה ואהבתה, ועיקר הזכיה בה,

בא בעיקר ממה שמתקשרים עם התורה. איך מתקשרים עם התורה? ע"י שחוזרים וחוזרים וחוזרים! כך

אומר המהר"ל³² כך אומרים גדולי ישראל בכל הדורות וכך כותב מרן הרב זצ"ל, (מתוך אגרת ששלח לאחיו)³³: "הנני יודע ועד ע"פ הנסיון שא"א לזכות בחזרה של ג' פעמים, ואבקשך מאד אחי יקרי לחזור לכל הפחות עשר פעמים כל פרק קודם שתתחיל פרק אחר...". אם הרב זצ"ל העיד כך על עצמו מה נענה אנחנו?

לכן, ביום שלישי הבעל"ט, ערב ר"ח שבט, ערב היום שנאמר בו³⁴ "הואיל משה באר את התורה הזאת", נתחיל בע"ה בחזרה על חמשת הדפים הראשונים

³² "נתיבות עולם", "נתיב התורה", פרק ה'

³³ אגרות הראי"ה חלק א', ו'.

³⁴ דברים א', ג'-ה'.

³⁰ נתב"ש - שיחות לתקופת שובב"ים עמ' סו-עה.
³¹ יבמות ס"ה ע"ב.

שרגיל היה הרצי"ה זצ"ל לחתום את שיחתו פעמים רבות,³⁶ וזכות הלימוד תעמוד לכל בית ישראל בכל אתר ואתר ובפרט בארץ הקודש, ויתגדל ויתקדש שמיא רבא.

של מסכת בבא מציעא- גמרא, רש"י ותוספות, לא להפסיד שום מלה! כל אחד ישתדל לעצמו לזכות לקיים את דברי מרן הרב זצ"ל - לחזור עשר פעמים על כל דף עם רש"י ותוספות. משוכנע אני שמי שיעשה כך יראה בזה ברכה גדולה - יזכה ויקנה את דפי הגמרא, יקנה סיפוק, שמחת הנפש, דבקות בקב"ה! יזכה ויקנה טעם מתיקות התורה!

השנה בע"ה נתחזק בימי החזרה ונעסוק בחזרה גם בסדר בוקר וגם בסדר צהרים, שני סדרים ביום (מי שירצה ילמד שלשה סדרים, ולמי שירצה מותר גם סדר רביעי, ברוך ה' ראינו בבית מדרשנו תלמידים שלמדו עד שלוש בלילה בימים הללו!). לטעום טעם דבקות בתורה! לטעום טעם נעימות התורה הטמונה בין דפיה של מסכת בבא מציעא. "אשרי מי שגדל בתורה"³⁵ - (לא 'אשרי מי שגדול בתורה' כפי שטועים חלק מהשרים) גדל בתוך התורה, ועמלו בתורה, ועושה נחת רוח ליוצרו!

בחיתומם של ימי החזרה, ביום חמישי ט' בשבט הבעל"ט, נכתוב כולנו בע"ה מבחן ישיבתי, מבחן עמל התורה - לשם שמים! לא ניתן ליצה"ר להכנס לליבנו ולטעון: "מבחנים? וכי אנו בישיבה תיכונית?..."

כולנו כותבים מבחן עמל תורה, כך שמו. אחרי עשרה ימים נזכה בעז"ה להרגיש שיודעים חמישה דפי גפ"ת, כל מילה ומלה! אשרי מי שיזכה לדבר הזה!

"יהי רצון שנרבה בבנין התורה בתוכינו ומתוכינו נאיר לכל בית ישראל", כפי

³⁶ שיחות הרצי"ה במדבר.

³⁵ ברכות י"ז ע"א.

